

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การพิจารณาดำเนินคดีอาญามีเป้าหมายเพื่อวินิจฉัยเกี่ยวกับการกระทำของจำเลย คือ ศาลต้องวินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำตามที่ถูกกล่าวหาในฟ้องนั้นหรือไม่ ในการวินิจฉัยดังกล่าว ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณา ซึ่งบทบาทศาลในการค้นหาความจริง และการรับฟังพยานหลักฐานระหว่างระบบกล่าวหาและระบบได้ส่วนมีความแตกต่างกัน คือ หากศาลใด มีบทบาทในการค้นหาความจริงศาลนั้นใช้ระบบได้ส่วน ดังเช่น ศาลฝรั่งเศส ศาลเยอรมนี หากศาลใด วางตัวเป็นกลางแล้วปล่อยให้โจทก์จำเลยต่อสู้กันทางพยานหลักฐานศาลนั้นใช้ระบบกล่าวหา นอกจากนี้ หากพิจารณาระหว่างระบบกฎหมายซีวิลลอว์และระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ก็มีความแตกต่างกัน คือ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการ ค้นหาข้อเท็จจริงจากกรสืบพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงของการกระทำ ความผิด คู่ความไม่ได้มี บทบาทหลักในการค้นหาความจริง เพราะระบบนี้มีเจตนารมณ์ที่จะค้นหาความจริงมิใช่ค้นหา ความผิด และจะเน้นหลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อการค้นหา ความจริงโดยไม่จำเป็นต้องขึ้นกับความเชี่ยวชาญของคู่ความในการนำสืบพยานหลักฐานให้ประจักษ์ ต่อศาล และไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานมาก ผู้พิพากษามีอำนาจใช้ดุลพินิจได้ กว้างขวางและยืดหยุ่นได้มาก กล่าวคือ ผู้พิพากษาจะมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจพิจารณาเกี่ยวกับ พยานหลักฐานใดรับฟังได้หรือไม่ เปิดโอกาสให้มีการเสนอพยานหลักฐานทุกชนิดมาสู่ศาลได้ ศาลก็ต้องมีความกระตือรือร้น (Active) ในการค้นหาความจริงด้วยตนเองและการรับฟัง พยานหลักฐาน โดยดุลพินิจ ส่วนประเทศใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ผู้พิพากษาจะดำรงตน เป็นกลางและวางเฉย กล่าวคือ ผู้พิพากษาจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ควบคุมการพิจารณาคดีให้เป็นไป ตามกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด เพื่อมิให้มีการเอาเปรียบกันในการต่อสู้ คดีในศาล ผู้พิพากษาไม่มีหน้าที่สืบพยานหลักฐานในการวินิจฉัยความจริงในคดี คู่ความใน คดีอาญาจะเป็นผู้นำสืบพยานหลักฐานต่างๆ ในคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย ในศาล ศาลจะไม่สืบพยานเอง นอกจากจะเป็นการซักพยานเพื่อความชัดเจนแน่นอนในการเบิกความ หรือทำการซักพยานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการดำเนินคดี การใช้คำถามในการซักถามหรือซักค้าน

ต้องเป็นไปโดยเคร่งครัด ส่วนการรับฟังพยานหลักฐานเป็นตามกฎหมาย กล่าวคือ ผู้พิพากษาจะมีหน้าที่ในการควบคุมกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการนำสืบพยานหลักฐานว่า พยานหลักฐานใดต้องห้ามตามบทตัดพยานหลักฐานก็จะไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นเด็ดขาด โดยจะเป็นหน้าที่ของคู่ความในการสืบพยานเพื่อค้นหาความจริง พยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีต้องห้ามมิให้รับฟังเนื่องจากอาจก่อให้เกิดอคติในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงของคณะลูกขุนได้

ระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเป็นระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ซึ่งเป็นระบบที่ศาลมีหน้าที่ในการค้นหาความจริงและการรับฟังพยานหลักฐาน โดยหลักดุลพินิจ ศาลต้องมีบทบาทสำคัญเพื่อสืบพยานหลักฐานและค้นหาข้อเท็จจริงได้มากที่สุด ศาลจึงอาจใช้ดุลพินิจในการแสวงหาความจริงได้อย่างกว้างขวาง ไม่มีกฎเกณฑ์การสืบพยานหลักฐานเป็นแบบพิธีที่เคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะไม่มีบทตัดพยานหลักฐาน (Exclusionary Rule) ที่เด็ดขาด แต่เปิดโอกาสให้มีการเสนอพยานหลักฐานทุกชนิดมาสู่ศาลได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้น การที่บัญญัติข้อห้ามการรับฟังพยานหลักฐานไว้นั้น ควรคำนึงถึงความสอดคล้องระบบกฎหมาย อีกทั้งผู้พิพากษาที่ตัดสินคดีนั้นล้วนแต่ได้รับผ่านการฝึกอบรมมาทั้งสิ้น ซึ่งแตกต่างจากคณะลูกขุนในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยและการรับฟังพยานหลักฐานความประพฤติของจำเลยในคดีอาญา ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ซึ่งการรวบรวมและการรับฟังพยานหลักฐานเกี่ยวกับความประพฤติของจำเลยตั้งแต่ในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล อย่างเป็นระบบเพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษไปพร้อมๆ กัน ดังนั้น ในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา จึงมีอยู่ 2 ส่วน คือ 1) ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย คือ ข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำความผิด 2) ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด คือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติ ภูมิหลัง ความประพฤติของผู้กระทำความผิด ซึ่งการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิดหรือจำเลย เป็นสาระสำคัญที่ไม่อาจแยกออกจากระบบการดำเนินคดีได้ เนื่องจากประวัติของผู้กระทำผิด และสิ่งแวดล้อมขณะนั้น รวมทั้งเหตุใกล้ชิดที่ทำให้เขากระทำความผิด แม้ว่าไม่อาจนำมารับฟังว่าจำเลยกระทำความผิดในคดีที่ถูกฟ้องได้จริง แต่เป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำผิด โดยการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงดังกล่าวจะต้องกระทำอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ทราบถึงประวัติและเหตุการณ์แวดล้อมของผู้กระทำความผิด โดยมุ่งหมายที่จะให้เกิดความเป็นธรรมในการกำหนดโทษ ทั้งนี้ ศาลสามารถที่จะสืบพยานเพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของจำเลยมาใช้ประกอบในการพิพากษากำหนดโทษ ศาลจะพิพากษาโทษ

และกำหนดขอบเขตของโทษ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งการกระทำ ความผิด และบุคลิกภาพของ ผู้กระทำความผิด ได้อาศัยสภาวะทางสังคมและบุคลิกลักษณะของผู้กระทำผิดมาเป็นส่วนประกอบ ในการพิจารณาด้วย ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และเยอรมนี มีการรวบรวมข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวกับตัวจำเลยแตกต่างจากประเทศไทยที่ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้พนักงานสอบสวน มีอำนาจในการสอบสวนเกี่ยวกับความประพฤติของจำเลย กล่าวคือ การรวบรวมข้อเท็จจริง ตลอดจนพยานหลักฐานต่างๆ ทั้งที่เป็นผลดีและผลร้ายต่อผู้ต้องหา รวมทั้งพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับ เหตุบรรเทาโทษของผู้ต้องหาตามมาตรา 131 นอกจากนี้มาตรา 138 กำหนดให้พนักงานสอบสวน ชอบที่จะดำเนินการสอบสวนผู้ต้องหาเกี่ยวกับความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็น อาณัติของเขาหรือประวัติของผู้ต้องหา อีกทั้งการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญามีความเกี่ยวเนื่อง และเชื่อมโยงทั้งระบบ เมื่อในชั้นพนักงานสอบสวนสามารถรวบรวมข้อมูลดังกล่าวได้ แต่ห้ามศาล ไม่ให้อำนาจรับฟังข้อมูลดังกล่าวโดยจำกัดแล้วยอมทำให้การนำข้อมูลดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณา เป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น ขาดความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายไม่สอดคล้องกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

การที่ระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเป็นระบบกฎหมายซีวิลลอว์ แต่ยังคงได้รับอิทธิพลกฎหมายจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ อันจะเห็นได้ว่าการนำบท ตัดพยานหลักฐานของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้ในการรับฟังพยานหลักฐาน จากการแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 มาตรา 226/2 ได้นำหลัก ปฏิบัติของศาลมาบัญญัติเป็นกฎหมายอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการบัญญัติบทตัด พยานหลักฐานดังกล่าวอาจไม่สอดคล้องกับระบบการค้นหาความจริงของศาลไทยที่ศาลสามารถ รับฟังพยานหลักฐานโดยหลักดุลพินิจอยู่แล้ว กล่าวคือ ผู้พิพากษาจะมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจ พิจารณาเกี่ยวกับพยานหลักฐานใดรับฟังได้หรือไม่ ส่วนบทตัดพยานเป็นข้อยกเว้น อีกทั้ง บทบัญญัติมาตรา 226 ได้ให้ศาลมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานได้อย่างกว้างขวาง การบัญญัติ กฎหมายในลักษณะดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดหลักเกณฑ์ในการค้นหาความจริงและการรับฟัง พยานหลักฐานขึ้นใหม่แต่อย่างใด

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรกำหนดเป็นคู่มือการปฏิบัติของผู้พิพากษาเพื่อใช้ประกอบ เป็นแนวทางในการพิจารณาคดีให้แก่ผู้พิพากษาโดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มเติมเป็นกฎหมายแต่อย่างใด และเห็นควรยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว